

Лисанець Юлія Валеріївна,

доцент кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією,
Українська медична стоматологічна академія,
Полтава, Україна,
кандидат філологічних наук, доцент

ORCID iD: 0000-0003-0421-6362

julian.rivage@gmail.com

DOI: 10.28925/2412-2475.2020.15.9

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ У МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ АВТОБІОГРАФІЧНОЇ РОМАНІСТИКИ США

У статті досліджено особливості нарративної репрезентації жінки у літературних творах США, присвячених медичній проблематиці. Об'єкт дослідження — напівавтобіографічні прозові твори американських письменниць: «Зміїна яма» (“The Snake Pit”, 1946) Мері Джейн Уорд, «Під скляним ковпаком» (“The Bell Jar”, 1963) Сильвії Плат та «Нація Прозаку» (“Prozac Nation”, 1994) Елізабет Вурцель. У межах аналізованого дискурсу досліджено образи лікарки, медсестри і пацієнтки. Вивчення медичної проблематики літературного твору крізь призму наратології і рецептивної естетики дозволяє розкрити авторську інтенційність і виміри читацької рецепції, а також переосмислити соціокультурні феномени хвороби і здоров'я, норми і патології, що зумовлює актуальність наукової розвідки.

Ключові слова: літературно-медичний дискурс, проза США, наратив, автодієгетичний наратор, рецепція, авторська інтенція.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Літературно-медичний дискурс є особливим ціннісно-світоглядним елементом картини світу автора, дослідження якого уможливує глибоке переосмислення фундаментальних модусів людського буття і важливих соціокультурних феноменів, як-от: хвороби і здоров'я, норми і патології. У свою чергу вивчення образу жінки в рамках літературно-медичного дискурсу дає змогу розкрити гендерну проблематику цього сегменту художньої літератури, що й зумовлює актуальність наукової розвідки.

Мета статті — проаналізувати особливості нарративної репрезентації жінки у літературних творах США, присвячених медичній проблематиці. Об'єкт дослідження — напівавтобіографічні прозові твори американських письменниць: «Зміїна яма» (“The Snake Pit”, 1946) Мері Джейн Уорд, «Під скляним ковпаком» (“The Bell Jar”, 1963) Сильвії Плат та «Нація Прозаку» (“Prozac Nation”, 1994) Елізабет Вурцель. Дослідження є першою науковою спробою виявити особливості нарративної репрезентації жінок у літературно-медичному дискурсі прози США. Теоретичне значення до-

слідження полягає у розкритті особливостей репрезентації жінки в літературно-медичному дискурсі американської прози в діахронічному аспекті.

Виклад основного матеріалу дослідження. У напівавтобіографічному романі “The Snake Pit” Мері Джейн Уорд перед читачем розгортається історія Вірджинії Каннінгем, яка перебуває у психіатричній лікарні після перенесеного нервового зриву. Авторці роману, яка протягом восьми місяців була госпіталізована у державній лікарні Рокланд, вдалося загострили увагу читачів на недоліках лікувальних практик і адміністративного устрою тогочасних психіатричних лікарень. З метою посилення ефекту збентеження і деперсоналізації героїні Мері Джейн Уорд звертається до прийому «розщеплення» нарації на виклад від третьої і першої особи, які поперемінно інкорпоровані в історію: “Who had got into the room? Stealthily she groped for Robert. I must out my hand over his mouth so he won't speak out. But the bed was narrow and she was alone” [2, 39]. Навіть після одужання, у моменти тривоги перед випискою з лікарні, спостерігаємо дисоціацію героїні на «вона» і «я»: “Terror of a world no longer familiar shook

Virginia and she had to clutch her hands together to keep from snatching the paper from Robert. How can I go outside? I won't know what to say to people or how to look when they are talking” [2, 275]. По-перемінні режими гетеро- і гомодієгетичної нарації ефективно забезпечують як подієвість оповіді, так і розкриття внутрішнього світу героїні.

Не менш важливим є демонізований образ медсестри Девіс, яка відверто знущується з Вірджинії: *“The wet and dry mops were different mops. A wet mop was a wet mop even when it was dry. A dry mop was the mop Virginia mistook for a wet mop. Whenever Miss Davis approached, the mop Virginia held turned into being the wrong one. Miss Davis said the mops were unmistakable, but Virginia mistook them easily”* [2, 118]. Так, медсестра умисно стає на заваді спілкуванню Вірджинії з лікарем та ініціює переведення головної героїні до ізолятора для безнадійно хворих. Як наслідок, протистояння між пацієнткою і медсестрою трансформується у боротьбу Вірджинії на шляху до видужання: *“Did you, at this wavering instant, come up against a Miss Davis who laughed you, sneered you, chilled you back into the dark?”* [2, 123].

В автобіографічному романі *“The Bell Jar”* представлено досвід перебування американської поетеси Сильвії Плат у психіатричній лікарні МакЛін протягом шести місяців у 1953 році. Естер Грінвуд — головна героїня роману, яка перебуває у безперервному пошуку власної ідентичності, гостро реагуючи проти суспільних стереотипів щодо ролі жінки середнього класу у ньому: її не влаштовує жоден із передбачуваних сценаріїв життя — материнство чи професія стенографістки. Психічна хвороба у романі Плат метафорично концептуалізована в образі скляного ковпака — вакуумного простору, відмежованого від світу «нормального»: *“To the person in the bell jar, blank and stopped as a dead baby, the world itself is the bad dream”* [1, 193]. Окрім Естер, у романі є ще один ключовий жіночий образ лікарки Нолан, яка постає у свідомості головної героїні повною протилежністю матері пацієнтки. Саме Нолан визначає стосунки Естер з матір'ю як фактор, що насправді спричиняє її депресію. Натомість лікарка доводить Естер, що її майбутнє не повинно обов'язково повторювати життєвий шлях її матері. Нолан із розумінням ставиться до рішення головної героїні вдатися до внутрішньоматкової контрацеп-

ції, що тлумачиться у романі як вияв контролю жінки над власним тілом і оприявнюється в автодієгетичній нарації роману: *“I am climbing to freedom, freedom from fear, freedom from marrying the wrong person <...> I was my own woman. The next step was to find the proper sort of man”* [1, 182].

У романі *“Prozac Nation”* Елізабет Вурцель оповідь зосереджено довкола життєвого досвіду авторки, а саме її боротьби з атиповою депресією. Так, психічний стан головної героїні стає невід'ємним атрибутом її особистості: *“In a strange way, I had fallen in love with my depression. <...> I loved it because I thought it was all I had. I thought depression was the part of my character that made me worthwhile. I thought so little of myself, felt that I had such scant offerings to give to the world, that the one thing that justified my existence at all was my agony”* [3, 302]. Прикметним є зображення лікарки у романі. На відміну від Нолан, яка ставиться до хворих співчутливо і з розумінням, у романі *“Prozac Nation”* зображено умисно знеособлену постать психіатрині, для якої характерна холодна стриманість у спілкуванні з пацієнткою: *“That's fine, the doctor says, with just the right amount of condescension”* [3, 202]. Загалом, в автодієгетичній нарації головної героїні простежується недовіра до лікарської професії: *“Or maybe I'll just find a twenty-four-hour bookstore and get a copy of Gray's Anatomy and memorize it in the next few hours, apply to medical school, and become a doctor and solve all my problems and everyone else's too”* [3, 7].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, досліджувані твори виявляють поступову трансформацію образу жінки, що відображається у калейдоскопі її ролей (лікарка, медсестра і пацієнтка) і зумовлює різний ступінь наративного оприявнення у літературно-медичному дискурсі автобіографічної прози США. Зображення жінки у межах аналізованих творів охоплює відверто негативний образ медсестри, діаметрально протилежні образи лікарки і, зрештою, образи пацієнток, в автодієгезисі яких розкриваються наративи про хворобу, збентеження, безпорадність, а згодом — лікування й одужання, поступове відновлення, прояснення світосприйняття і остаточне повернення до нормального життя. Перспективи досліджень полягають у подальшому поглибленому вивченні наративних особливостей медичного дискурсу художньої літератури.

ДЖЕРЕЛА

1. Plath S. *The Bell Jar*. New York: Harper & Row, 1971. 296 p.
2. Ward M.J. *The Snake Pit*. New York: Random House, 1946. 278 p.
3. Wurtzel E. *Prozac Nation*. New York: Riverhead Books, 1994. 368 p.

REFERENCES

1. Plath, S. (1971). *The Bell Jar*. New York: Harper & Row (in English).
2. Ward, M.J. (1946). *The Snake Pit*. New York: Random House (in English).
3. Wurtzel, E. (1995). *Prozac Nation*. New York: Riverhead Books (in English).

Yuliia Lysanets,

PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages
with Latin and Medical Terminology,
Administrative Officer of the Research Department,
Ukrainian Medical Stomatological Academy
Poltava, Ukraine

ORCID iD 0000-0003-0421-6362

julian.rivage@gmail.com

WOMEN'S IMAGES IN THE MEDICAL DISCOURSE OF THE US AUTOBIOGRAPHICAL NOVELS

The aim of the research is to develop the typology and examine the features of women's representations in the US literary works, focused on medical problematics.

The research methodology is based on the application of modern literary studies in the fields of narratology, receptive aesthetics and literary hermeneutics. The paper analyses the author's intentions and the role of the reader's reception of medical discourse through the prism of gender studies and feminist literary criticism. We analyse the semi-autobiographical prose works by the American writers: "The Snake Pit" (1946) by Mary Jane Ward, "The Bell Jar" (1963) by Sylvia Plath, and "Prozac Nation" (1994) by Elizabeth Wurtzel. The theoretical significance of the research consists in the disclosure of women's representations in the American literary and medical discourse in the diachronic focus. We examine the role of women as physicians, the peculiarities of representing women as nurses, as well as the narrative role of women as patients. The research is the first scientific attempt to examine the peculiarities of narrative representation of women in the literary and medical discourse of the US prose. The research demonstrates the transformation of women's representations in the analysed novels, which directly reflects the emancipation tendencies over the course of the 20th century. These changes are naturally displayed in the narrative configuration of the prose works under consideration. The study of medical problems in a literary work through the prism of narratology and receptive aesthetics reveals the author's intentionality and dimensions of the reader's reception, as well as enables us to re-consider the socio-cultural phenomena, such as illness and health, norm and pathology. The results of the study will improve the content of training courses in the world literature and form a methodological basis for the development of special courses, theme-based seminars and academic syllabi.

Key words: *literary and medical discourse, US prose, narrative, autodiegetic narrator, reception, author's intention.*